

Виходячи з цього, а також зважаючи на визначення сутності вертикально інтегрованих підприємств, що подано у нормативних документах, вважаємо за доцільне окреслювати підприємства будівельної галузі як вертикально інтегровані. При цьому поняття «вертикально інтегроване підприємство будівельної галузі» нами трактується так: вертикально інтегроване підприємство будівельної галузі – це підприємство з наявністю специфічного вертикально інтегрованого ланцюга «виробництво будівельних матеріалів – будівництво, у т.ч. девелопмент – продаж готових об'єктів». Зауважимо, що вертикально інтегроване підприємство – це не є вертикаль управління, тобто вертикально інтегроване підприємство, в нашому розумінні, це поєднання технологічного процесу, а не поєднання підпорядкованості, ієрархічності та керованості управлінських рівнів.

Варто зазначити, що вертикально інтегроване підприємство будівельної галузі забезпечує потреби власних проектів у будівельних потужностях на 80-85 %, залучаючи підрядників на обмежений перелік робіт: облаштування пальового поля, збір ліфтових конструкцій, підключення зовнішніх мереж інженерії.

Вертикальна інтеграція розширює масштаб і силу впливу підприємства в галузі, що створює для нього певні конкурентні переваги та зміцнює конкурентні позиції.

Дослідження середовища структурних змін у будівельній галузі дозволило констатувати, що, незважаючи на її статус як базової в українській економіці, галузь займає незначну частку у валовій доданій вартості (порівняно з розвинутими країнами і постсоціалістичними країнами Європи), що зумовлюється не вирішеними проблемами структурної політики та її неузгодженістю з інноваційною моделлю розвитку економіки. Будівельна галузь однією з перших відчула на собі наслідки світової фінансової кризи: у 2009 р. внесок галузі у валовий внутрішній продукт України склав лише 22,1 млрд. грн. (2,42 %), що на 8,4 млрд. грн. менше порівняно з 2007 р. [2].

Література

1. Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження Методики розрахунку основного виду економічної діяльності підприємства за допомогою спеціального програмного модуля» за № 175 від 18.05.2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0175202-09>. – Назва з екрану.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua. – Назва з екрану.

Максим КРОПИВКО

ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ТА ЇХ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Нині в Україні особливої гостроти набувають проблеми розвитку фермерських господарств України та їх інвестиційної діяльності. В 2010 р. господарську діяльність здійснювало близько 42 тис. фермерських господарств, у користуванні яких знаходилося 4,3 млн га землі, що у середньому на господарство становить понад 100 га сільськогосподарських угідь. Частка фермерських господарств у валовій продукції сільського господарства складає 5 %, або понад 5 млрд. грн.

Інвестиції фермерських господарств мають тенденцію до зростання. Лише у 2010 р. їх обсяги у фермерських господарствах досягли близько 0,7 млрд грн, а протягом останніх п'яти – 3,2 млрд грн. Найбільші обсяги фермерських інвестицій мали місце у 2008 р. Вони склали понад 1 млрд грн, або майже 7 % загального обсягу інвестування у галузь, що з розрахунку на 1 господарство становило близько 26 тис. грн, або 253 грн на 1 га сільськогосподарських угідь. У 2010 році обсяг інвестицій фермерських господарств зріс і склав 93 % відповідного показника докризового 2007 р., або 154,3 грн на один га сільськогосподарських угідь.

Загальні обсяги державної інвестиційної підтримки фермерських господарств у 2010 р. порівняно із 2000 р. зросли більш, ніж у 18 разів, хоча з розрахунку на 1 га ріллі залишаються

незначними – близько 12,8 грн, або 1,3 тис. грн на господарство. У період 2000-2010 рр. на підтримку фермерських господарств держава витратила понад 484 млн грн. При цьому, суттєве зростання такого фінансування відбулося протягом останніх шести років і склало більше 453 млн грн, або 93,6 % загального обсягу підтримки.

Згідно проведених розрахунків, потреба фермерських господарств у технічних засобах і обладнанні складає близько 443 тис. грн на одне господарство, або 600 тис. грн на 100 га, що більш, ніж у 6 раз перевищує сучасний рівень забезпеченості ними. Забезпечити цю потребу за власні кошти та позики фермери не зможуть, що без належної державної підтримки вже у середньостроковій перспективі може призвести до припинення діяльності багатьох господарств. Тому, нині існує потреба у вдосконаленні механізмів і шляхів надання такої підтримки з метою стимулювання розвитку фермерських господарств та їх інвестиційної діяльності у напрямі досягнення державних стратегічних пріоритетів.

Дослідження доводять, що стимулювати розвиток фермерських господарств з площею сільськогосподарських угідь до 10 га, а також підтримувати їх інвестиційну діяльність необхідно шляхом: безоплатного отримання членами фермерських господарств професійної сільськогосподарської освіти; інформаційного забезпечення та надання фермерам соціально-спрямованих дорадчих послуг з питань раціонального ведення сільськогосподарської діяльності; стимулювання створення та розвитку обслуговуючих кооперативів; стимулювання розвитку кредитної кооперації та надання короткострокових і довгострокових мікрокредитів; реалізації заходів з розвитку інфраструктури місцевих ринків сільськогосподарської продукції; запровадження сільськогосподарської контрактації для забезпечення гарантованого збуту продукції господарів і задоволення потреб місцевих державних установ та закладів освіти, охорони здоров'я тощо; надання державної інвестиційної підтримки реалізації їх інноваційно-інвестиційних проектів, насамперед на поворотній основі; надання державних субсидій за вироблену сільськогосподарську продукцію; компенсації фермерам банківських ставок фінансово-кредитних установ за наданий кредит; часткової компенсації вартості придбання високопродуктивних порід тварин і засобів малої механізації; державного кредитування будівництва сімейних молочнотоварних ферм на поворотній основі; створення умов для збуту виробленої фермерської продукції на місцевих ринках сільськогосподарської продукції.

Діяльність та підтримку інвестиційних проектів фермерських господарств з площею сільськогосподарських угідь до 500 га необхідно забезпечити шляхом: інформаційного забезпечення та надання соціально-спрямованих дорадчих послуг з питань раціонального ведення аграрного бізнесу; надання державної інвестиційної підтримки реалізації їх інноваційно-інвестиційних проектів відповідно до виконання завдань державної програми розвитку сільського господарства; часткової компенсації вартості придбання високопродуктивних порід тварин, технічних засобів тощо; державного кредитування будівництва сімейних молочнотоварних ферм на поворотній основі; створення умов для збуту вирощеної у фермерських господарствах продукції на оптових ринках сільськогосподарської продукції; часткової компенсації фермерським господарствам кредитних ставок на отримані короткострокові та довгострокові банківські кредити.

Діяльність та підтримку інвестиційних проектів фермерських господарств з площею сільськогосподарських угідь понад 3000 га необхідно забезпечувати, насамперед, шляхом застосування механізмів непрямой державної підтримки, участі держави у пошуку перспективних ринків збуту, сприяння діяльності та захисту їх інтересів на міжнародних ринках тощо.

Отже, інвестиції фермерських господарств мають тенденцію до зростання. Їх обсяг протягом останніх п'яти років склав 3,2 млрд грн. Однак цього обсягу недостатньо для забезпечення потреби у матеріально-технічній базі та обладнання, що потребує створення удосконалення існуючих та створення нових механізмів стимулювання розвитку й підтримки інвестиційних проектів цих господарств.

Література

1. *Статистичний збірник „Сільське господарство України” за 2010 рік. – К.: Державна служба статистики України, 2011. – 384 с.*

2. *Всеукраїнська газета асоціації фермерів та приватних землевласників України „Фермер України” [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.farmer.co.ua/pages/arhivgazeta.php>.*

Маргарита КРУТЬКО

Харківський національний технічний університет
сільського господарства ім. Петра Василенка

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ

Дуже важливим серед питань, що нині стоять перед усіма формами кооперативів, є необхідність поліпшення законодавчої бази, що регулює їхні відносини, які склалися в процесі господарської діяльності. Тому слід звернути увагу на цю форму господарювання на селі, діяльність якої базується на методичних засадах Законів України “Про сільськогосподарську кооперацію” [1] та “Про кооперацію” [2].

В наш час цьому питанню присвячені наукові праці сучасних вчених-економістів, таких яких: В.Я. Амбросов, В.В. Гончаренко, В.Ф. Горбонос, В.В. Зіновчук, І.І. Лукінов, П.М. Макаренко, М.Й. Малік, Т.Г. Маренич, В.І. Месель-Веселяк, П.Т. Саблук та ін. Однак цілий ряд питань пов’язаних з функціонуванням кооперативів та інституціональним забезпеченням їх становлення кооперації залишається невирішеним. Так, на думку В.Я. Амбросова – сучасна економічна наука ще не з’ясувала до кінця глибини сутності кооперації. Немає і загально визнаних методичних підходів, ні до оцінки ефективності функціонування кооперативних формувань, ні до складу і побудови економічних відносин всередині кооперативів. Дослідження створення кооперативів носять хаотичний характер. Недостатньо досліджені питання соціального значення кооперативів. Тобто, не зважаючи на всебічний теоретичний здобуток в Україні, питання практичного впровадження застосування принципів кооперації в аграрній сфері залишилося недостатнім. Має місце неоднорідне відношення до виробничих структур створених на принципах кооперації, обслуговуючих у агротехнічній, постачальницькій, збутовій, фінансово-кредитній, побутовій діяльності [3, с. 473].

Основним обов’язком сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів є надання комплексу послуг, пов’язаних з виробництвом, переробкою, збутом продукції рослинництва, тваринництва, лісництва й рибальства, тобто через це підприємство аграрні товаровиробники можуть отримувати надійний і досить дешевий доступ до засобів виробництва (сільськогосподарської техніки та обладнання до неї тощо).

Повністю згідні з думкою В. Федоровича, що саме кооператив покликаний обслуговувати діяльність членів сільськогосподарських кооперативів, може забезпечити їм реальний доступ до фінансових і матеріальних засобів. Кооператив може й повинен стати єдиною ланкою між приватним товаровиробником і ринком, надаючи йому послуги у сфері збуту продукції, матеріально-технічного забезпечення, агрономічного та іншого обслуговування [4, с. 3].

Серед заходів державної підтримки розвитку кооперації, на нашу думку, можна назвати декілька першочергових: внести зміни до Господарського кодексу України про визнання правового статусу сільськогосподарської обслуговуючої кооперації; необхідно створити систему накопичення, узагальнення статистичної інформації про обсяги діяльності та спеціалізацію обслуговуючих кооперативів їх товарообіг та фінансові результати господарської діяльності; посилити роль кооперативного розвитку як напрямок в державній політиці; покращити загально економічну ситуацію для сільськогосподарських виробників, включно з обслуговуючими кооперативами; сприяти психологічній підготовці сільських жителів до кооперування; інтенсивно формувати ринкову інфраструктуру для малих товаровиробників, в тому числі і обслуговуючих кооперативів; сформувати систему підготовки кадрів для обслуговуючих кооперативів; досягати комплексності в формуванні кооперативного руху організацій; удосконалювати управління